

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

סיפור ולקחו

להיטלר באשר לגורל העיר דנציג, והכל נוהרים בחשש לשמוע את דבריו".
בנהירה ההמונית יסחף גם רבי יעקב. הוא צעד בעקבות ההמונים אל הככר המרכזית ועמד בינותם לשמוע את נאומו המכריע של הנשיא.

"אזרחים יקרים!" פתח הנשיא ואמר: "היטלר הגרמני מבקש שנעניק לו במתנה רק עיר אחת - דנציג, ומאיים במלחמה אם לא יקבלה מידנינו. האמינו לי שאלו ידעתי שרק בדנציג הוא חפץ, הייתי מוסר אותה מיד, אולם היטלר זה רוצה את ורשא. דנציג זו רק ההתחלה, ואם לא נתעקש עכשיו על פרט קטן זה, נאבד הכל".

הנאום הסתיים, רבי יעקב מהר למאפיה, אך זאת נסגרה בינתיים. בידיים ריקות שב אפוא לשיבה.

"נו, ומה הבאת?" חקרו אותו הבחורים הרעבים.

"לחם אין לי", פרס את כפיו לצדדים והמשיך, "אולם דבר מה אחר הבאתי עמי".

"ומהו?" התעניינו.

"שיחת מוסר!" ענה.

תמהו: "ומי דרש?"

"הנשיא הפולני", ענה להם.

למול הפנים הנדהמות חזר על נאומו של ראש הממשלה, ולבסוף סיים: "היצר מבקש רק דבר מה קטן, אך אם נוותר עליו, נאבד את הכל"...

עם כל הכבוד לנשיא הפולני... כבר קדמוהו חז"ל במסכת שבת (קה): באומרם שכבר היה מקום להתיר לקרוע כליו בחמתו כדי לשכך את יצרו - אם אמנם שם היה נגמר הכל. אבל 'מה לעשות' כיון שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה - אם כן 'דנציג זו רק ההתחלה'. לכן חז"ל הזהירונו בחכמתם לא להתעסק איתו כלל [עי' רבינו חננאל שם].

בברכת שבת שלום
העורך

הרה"ק רבי ישראל דב בר ב"ר יוסף מווילדניק, 'הצדיק מווילדניק', תלמידו של המגיד מצ'רנוביל, צדיק היה ובעל מופת, והוא ז"ל ביאר לנו בספרו 'שארית ישראל' את הפסוק בפרשתנו "ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה" כדלהלן: מפני מה יודע היצר הרע לצוד את האדם - מפני שהוא איש שדה, איש הפקר, שאינו מסובב בשום חומה, לא בטחון, ולא אמונת אברהם אבינו. ויעקב איש תם - מפני מה הוא תם שאין היצר הרע שולט בו מפני שהוא יושב אוהלים, שהוא מסובב בכמה חומות ביטחון ואמונת ה' כאברהם אבינו וכיוצא. עכ"ל.

בהקשר לצורת ההנהגה עם היצר הרע ישנו סיפור מרתק: היו אלה ימיה הראשונים של מלחמת העולם השנייה, וגרמניה נסתה לספח לעצמה עוד ועוד חלקים מאירופה כדי להפוך למעצמה עולמית. בשלב זה דרשו הגרמנים את העיר דנציג, מובלעת פולנית בגרמניה. פולין סרבה לוותר על חבל הארץ, וגרמניה הציבה מולה ומול בנות בריתה אולטימטום. המתוחות הבינלאומית גאתה. איש לא ידע מה ילד יום.

בימים טרופים אלו ניגש ראש ישיבת נובהרדוק, רבי אפרים יפהן זצ"ל, לתלמידו רבי יעקב גלינסקי זצ"ל והורה לו: "לך נא אל המאפיות היהודיות. בעליהן הבטיחו לספק לחם לבחורי הישיבה, כי אם אין קמח אין תורה. אתה נמוך ונראה כנער צעיר, ובודאי תצליח לחמוק בינות להמון הגודש את הרחובות ולהביא לנו את שקי הלחם, כפי שהובטח".

יצא רבי יעקב בריצה מן הישיבה. מתח מוחשי עמד באויר וחדר גם לאפו של רבי יעקב.

"מה קורה? מה החדשות?" בירר רבי יעקב אצל נכרי אחד שפגש בדרכו.

"נשיא פולין עומד לשאת את נאומו בככר המרכזית", סיפר לו, "הוא יענה תשובה

פרשת תולדות

השתוקקות רבקה לאור של לעתיד לבוא

"ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ופירש רש"י "ותאמר אם כן - גדול צער העבור, למה זה אנכי - מתאוה ומתפללת על הריון.

ויש לפרש את דברי רבקה שאמרה: "אם כן גדול צער העיבור, למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על ההריון", שהיתה לה חרטה גמורה מכל המציאות של ההריון והלידה. וזהו מצד בחינת "כי עקרה היא", שנעוץ סופן בתחילתן. אולם מצד מדרגת האין כמקור ליש, יש לפרש שצערה היה על ההריון! היא לא הצטערה על עצם המציאות שייולדו לה יעקב ועשו, רק על צורת ההריון הקודם ללידתם. כלומר, בעומק היא רצתה מציאות של לידה בלי הריון, והיא הצטערה על ההריון והעיבור, ולא על עצם קיום יעקב ועשו, שזו הלידה.

והעומק הדק של הדברים. ענין משך הזמן של התשעה חדשים שבין העיבור עד הלידה,

(המשך בעמוד 5)

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
5.55	5.16	4.03	ירושלים
5.46	5.13	4.05	צפת
5.51	5.18	4.18	תל אביב
6.00	5.28	4.31	LA
6.44	6.08	5.14	MIAMI
5.48	5.20	4.19	NYC
7.07	6.29	5.37	PANAMA

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בהגדרת 'שליחותיהו קא עבדינן'

דכוחם של הדיינים שבבבל, שדנים מכחו של הריש גלותא, הוא לעשות הפקר ב"ד הפקר. ודבר זה אינו מדין כח של ב"ד, אלא שלריש גלותא יש כח שליטה של ממונות, והשליטה הזו נותנת לו גם כח של הפקר. ואם אכן יש כח של הפקר לריש גלותא, א"כ הבי"ד שבבבל יכולים לעשות הפקר בי"ד מכח שליחות דריש גלותא ואינם צריכים לשליחות של דייני א"י. נמצא דאף שלפי המושכל הפשוט היה נראה דלשיטת הרמב"ן שיסוד הדין שיש בכח דייני בבל לדון זה מכח הפקר בי"ד, דבר זה בא מכח דייני א"י, ולא מכח בני בבל, שהרי צריך להגיע לכח של הפקר ב"ד, אבל כפי שנתחדד השתא, יש כח מיוחד בבבל של הריש גלותא לעשות הפקר ב"ד הפקר, ומכח כך יכולים הדיינים שבבבל לעשות הפקר בי"ד ואינם צריכים לשליחות מדייני א"י.

"שליחותיהו קא עבדינן" - נתינת רשות או שליחות ממש

ובחלק השני, של "שליחותיהו קא עבדינן", כפי שהוזכר מדברי הר"ן צריך לזה מפני שיש איסור לדון בפני מי שאינו מומחה, על מנת שלא ישתמשו בכתרם של מומחים, ולכן כדי שלא יהא איסור לדון בפני דייני חו"ל נאמר שהם דנים מכח שליחותיהו דבני א"י.

ובהגדרת דבר זה ד"שליחותיהו קא עבדינן" מצינו שני צדדים בדבר, ואמנם יש בדברי הראשונים והאחרונים כמה וכמה פנים, אבל בכללות ממש במה שנוגע לענייני דין, הצדדים הם, או שזה ענין של שליחות ממש כפשוטו, או שזה יסוד דין של נתינת רשות, וכמשמעות לשון רש"י בגיטין פ"ח: שכתב "שליחותיהו דבני א"י קעבדינן הם נתנו לנו רשות".

ובלשון הר"ן מבואר ג"כ שזה ענין של רשות, והדבר מתבאר היטב לפי דרכו שיסוד האיסור הוא במה שמשתמשים בכתרם של מומחים, דמסתבר מאד לומר שהאיסור הוא

בכדי ש"לא להשתמש בכתרם של מומחין". ונמצא לפי דברי הרמב"ן והר"ן שיש ב' דינים נפרדים, דין אחד, דמי שאינו מומחה אינו ראוי לדון מעיקר גדרי הדיינים, ודין שני, דיש גם איסור לבוא לדון בפני מי שאינו מומחה. ובדברי הר"ן משמע שהאיסור נאמר על מי שבא לדון בפני הדיין. אבל בדברי הרמב"ן מבואר שכשם שיש איסור זה על הבעלי דינים, כך גם יש איסור על הדיין עצמו שאינו מומחה לדון. ומ"מ טעם האיסור הוא בכדי שלא ישתמש בכתרם של מומחין כמו לדעת הר"ן.

ונמצא א"כ, שדייני בבל יש להם שני מעכבים מלדון, וכדי להסיר את ב' החסרונות נאמרו ב' דברים, כלפי החלק הראשון שמחמת שאינם מומחים אין להם כח לדון, לשם כך צריך הוצרכו לעשות הפקר ב"ד הפקר, וע"י שעשו הפקר ב"ד הרי שמעתה ואילך נאמר שדינים דין. וכלפי חלק השני שיש איסור לדון לפניהם [ולדעת הרמב"ן איסור זה הוא גם על הדיינים וכו"ל], לשם כך נאמרה הסברא של "שליחותיהו קא עבדינן". עד כאן תמצית הדברים המבוארים להדיא בדברי הראשונים הנ"ל.

הפקר בי"ד הפקר - ע"י מי נעשה?

נאמר א"כ בדברי הרמב"ן שישנם שני דינים, דין ראשון הפקר ב"ד הפקר, דין שני, שליחותיהו קא עבדינן. ויש להתבונן בחלק הראשון של הפקר ב"ד הפקר, מכח מי נעשה אותו הפקר ב"ד, האם הבי"ד שבארץ ישראל עושים את ההפקר בי"ד, או הבי"ד שבבבל עושים אותו?

והנה הגמ' בריש סנהדרין (ה). מביאה ברייתא שדורשת הפסוק "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו", לא יסור שבט מיהודה - אלו ראשי גליות שבבבל וכו'. ופירש"י שם בד"ה שבט. לשון שררה, ויש להן רשות להפקיר דהפקר בי"ד הפקר וכו'. והיינו,

ג' שורשים חלוקים של דיני הדיינים
נברר בעזה"י את יסוד הדין של פלגא נזקא קנסא, שאין דנין בבבל דיני קנסות. שרשי הנידון מתחלקים לג' חלקים. א' יסוד הדין של דיינים סמוכים בארץ ישראל. ב' גדרי הדיינים בבבל וחו"ל בזמן שיש סמוכים בארץ ישראל. ג' דין דיינים הן בא"י והן בחו"ל לאחר שבטלה הסמיכה בא"י [ואף דבפשוטו הדבר שוה לגדרי דייני חו"ל בזמן שיש סמוכין בא"י אך אינו מוכרח וכפי שיתבאר בס"ד]. והסוגיא הנוספת שמסתעפת מדיני הדיינים זה הסוגיא של תפיסה.

שיטת הרמב"ן והר"ן בהגדרת שליחותיהו קא עבדינן

בדברי הגמ' בגיטין דף פ"ח: מתבאר, שהכח שיש לדייני חו"ל לדון, אע"פ שעיקר הכח של דין ניתן לדיינים מומחים, והרי רק בא"י יש דיינים סמוכים, זה מכח הסברא של שליחותיהו קא עבדינן. ובהגדרת דבר זה ד"שליחותיהו קא עבדינן", מצינו כמה וכמה שיטות בדברי הראשונים, ובביאור דבריהם באחרונים.

שיטת הרמב"ן (סנהדרין דף כ"ג), והר"ן (ריש סנהדרין) דיש ב' סוגיות חלוקות, סוגיא אחת בריש סנהדרין בה נחלקו האם עירוב פרשיות שנו כאן או לא, דלמ"ד עירוב פרשיות שנו כאן הרי שגם בהודאות והלוואות נאמר הדין שצריך דיינים מומחים, ולמ"ד דאין עירוב פרשיות, א"צ מומחים בהודאות והלוואות. ואנן קי"ל כמ"ד עירוב פרשיות שנו כאן, ומצד כך מי שאינו מומחה אינו יכול לדון, ואם הוא דן, אין דינו דין.

והסוגיא האחרת זו הסוגיא בגיטין שם, דמלבד גדרי דיינים שצריך מומחים, נאמר דין נוסף שכשם שיש איסור תורה לדון בפני ערכאות של עכו"ם ואפילו אם הם דנים כדייני ישראל, כך גם יש איסור תורה לדון בפני מי שאינו מומחה. וטעם איסור זה, כותב הר"ן, שהוא

עפר שבעפר שבמים - תאוות ממון

בסייעתא דשמיא, התחלנו לבאר באופן כללי את ארבעת הבעיות הנובעות מיסוד המים. כעת ניכנס לבאר את החלקים הללו באופן פרטני יותר. ונתחיל ביסוד העפר שבעפר שבמים.

כפי שהתבאר בפעם הקודמת, יסוד העפר שבעפר שבמים עניינו היגררות לממון - תאוות ממון.

ישנן שתי אפשרויות להתאוות לממון: תאוות ממון כאמצעי, ותאוות ממון כמטרה - כתכלית.

ישנם בני אדם שכל תאוותם לממון, היא רק כאמצעי להשיג את מטרותיהם. אדם רוצה שיהיה לו בית, רכב, בגדים ושאר צרכי החיים. באמת הוא מתאוה להשיג את מטרותיו, והתאוה שלו לממון אינה אלא אמצעי, ע"מ להשיג את מטרותיו. אך ישנם בני אדם שמתאוים לעצם הממון עצמו. יתכן ויש לאדם כסף רב עד למאוד, ואין לו מה לעשות עם כל כך הרבה כסף. הוא גם לא יודע מה אפשר לעשות עם כל כך הרבה כסף. ולמרות זאת הוא מתאוה לעוד כסף ועוד כסף - 'אוהב כסף לא ישבע כסף'¹.

תאוה זו נובעת מיסוד העפר שבעפר שבמים, והגדרתה תאוה לקנייני העולם בכלל ולנדל"ן וממון בפרט. הגמ' בברכות (נד ע"א) דורשת: "ובכל נפשך" - אפילו הוא נוטל את נפשו, "ובכל מאוהך" - בכל ממוןך. כפי שהאדם מזדהה עם נפשו ומרגיש שזה הוא עצמו, כך בדיוק הוא מזדהה גם עם ממונו ומרגיש שזה הוא עצמו.

הממון נקרא בלשון התורה 'קום', כמו שנאמר בפרשת קרח: "ואת כל היקום אשר ברגליהם" (דברים יא, ו), ופירש רש"י שם: 'זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו'. שתי תכונות משותפות יש לקרקע ולממון. האחת - שניהם מעמידים את האדם על רגליו. והשנייה - גם הקרקע וגם הממון נמצאים במקום הנמוך ביותר, מתחת רגלי האדם. נמצא שבקשת האדם להתאוות לנכסים - ובעיקר גדל"ן או לממון, נובעת מהרצון לרדת למקום הנמוך והשפל ביותר, כדי שתהיה לו שם העמדה וקיום, וכדי שמציאותו תתגלה באותו מקום.

ובאמת, שורש התאוה הזו נמצא בתאוותו של הקב"ה להתגלות בתחתונים - "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים"². משם תאוה זו משתלשלת לנשמה, והנשמה מתאוה לגלות את הקב"ה בתחתונים. אך כאשר תאוה זו משתלשלת הלאה לנפש הבהמית של האדם באופן שאינו מתוקן, מתגלה תאוה זו כתאוה לגילוי העצמי של האדם במקום של חומר בקביעות, וגילוייה בפועל הוא כתאוה לממון ונכסים. שהרי האדם סבור שמציאותו יכולה להתגלות בתוך ממונו ונכסיו. תאוה זו גורמת למספר בעיות, ובכללן: איבוד חייו וזמנו אחר רדיפת הממון, היגררות בלתי נשלטת שמוציאה אותו משלוות חייו, איבוד תכלית החיים לגלות את הקב"ה בעולם הזה, ותפיסה לא נכונה שיתכן חיבור קבוע לעולם החומר בכלל ולממון ונדל"ן בפרט.

אופני התיקון לתאוות הממון הם שלושה:

א. צמצום ההיגררות לממון באופן מעשי בהדרגה ע"י פעולות שונות, כגון נתינת צדקה מממונו.

ב. גילוי התאוה בשורשה - כתאוה לגילוי הקב"ה בתחתונים, ע"י פעולות שונות כגון: לימוד תורה לאחרים, קידוש ד', זיכוי הרבים ועוד.

ג. קניית כח ההלבשה וההפשטה בנפש, ובאופן מעשי - התרגלות לחיבור לדברים וניתוק מהם לסירוגין.

תיקון זה בנוי על תפיסת הלבושים שהיא תפיסת חיים יסודית ושורשית מאוד, וקנייתה יכולה להועיל לחלקים רבים בנפש ובתחומים רבים בחיים. בתפיסה זו טמון יסוד שפועל נגד שורש התאוה הבהמית המקולקלת, ובכוחו להחליש את התאוה בשורשה ולגלותה באופן המתוקן שלה.

למעשה, השילוב בין שלושת הדרכים הוא הדרך הטובה ביותר לתיקון התאוה לממון.

במה שמשמשים בכתרם שלא ברשות, אבל אם משתמשים בכתרם של מומחים ברשות, ניתן להבין שאין כאן יסוד של איסור מעיקרא. ולפ"ז הגדרת ה"רשות" ברורה מאד, ומשל לראובן שבא להשתמש בחפץ של שמעון, שהדבר אסור שהרי זה גזילה, אבל אם נוטל רשות הותר לו השימוש בדבר, מעין כך גם לגבי איסור דדיינים [אף שאין זה מיסוד של בעלות כמו בממון אלא דין של כבוד] נאמר איסור להשתמש בכתרם של מומחים שלא ברשות, אבל כאשר נוטל רשות, הותר לו הדבר ע"י שנטל רשות. ואע"פ שבגמרא איתא לשון ד"שליחות" אין זה ע"ד הדקדוק שבדבר, אלא זו הרחבת הלשון, וכפי שביארו האחרונים.

אבל יש שביארו שהגדרת הדבר הוא מפרשת שליחות ממש, וכפשטות לשון הגמרא "שליחותיהו קא עבדינן", והיינו שבני א"י שולחים את בני בבל לדון. ודבר זה צ"ב, דאיך מהני שליחות לזה, והרי מצד עצם הדבר שמי שאינו מומחה אין לו כח לדון לא מהני כל שליחות, אלא מה שיש להם כח לדון זה רק מכח הפקר בי"ד וכדברי הרמב"ן שהוזכר לעיל, וכלפי האיסור לדון בפני מי שאינו מומחה מה מהני שליחות, והרי הכח שלהם לדון הוא כח של הפקר בי"ד ולא של דיינים עצמם וא"כ צ"ב מהי השליחות שיש כאן?

גדר של "דין" מכח הפקר בי"ד

וביותר יש להבין, דלכאורה לפי דברי הרמב"ן שהכח של דייני בבל לדון זה מכח הפקר בי"ד, א"כ כל דיני התורה שיש לנו היום אינם נקראים דיני תורה כלל, אלא יש להם שם של הפקר בי"ד בלבד, [ולפ"ז גם לא יהיה בזה"ז מצוה למנות דיינים שהרי בטלו לגמרי המשפטים, ויש רק כח של הפקר בי"ד] וא"כ למה יש את חלק האיסור לדון בפני מי שאינו מומחה, והרי בפשוטו האיסור הוא רק לדון בפני מי שדן אותי בגדרי דין, אבל היום באים לפני דיינים רק בכדי שיעשו הפקר בי"ד ולמה שיהא איסור בכה"ג.

ולכאורה צ"ל דלדעת הרמב"ן אע"פ שכלפי דינא דאורייתא אין לזה שם דין, אבל מכח הדין של הפקר בי"ד חידשו רבנן מושג של דין דרבנן, ואין זה סתם הפקר בי"ד בעלמא, אלא דכשם שמצינו כמה סוגי דינים, דין דאורייתא, דינא דמלכותא דינא, דין של עכו"ם, דין של הדיוטות, [כל אחד בגדריו שלו], כך רבנן חידשו מכח הפקר בי"ד מושג של "דין דרבנן", וממילא מי שדן בפניו נחשב שדן בפני מי שאינו מומחה, ולכן נקט הרמב"ן שעובר על האיסור לדון בפני מי שאינו מומחה.

1. קהלת ה,ט.

2. מדרש תנחומא פ' נשא טז.

הרגשת תפיסת המציאות

והנה צריך לדעת, שקיימים שני סוגים של הרגשות הלב: יש הרגשות של שמחה, של עצב וכדו', ובנוסף לכך קיים בלב כח שמרגיש את המציאות, תופס מהי מציאות.

הדברים הללו עשויים להיות קשים וקצת נעלים. אם אדם לא התרגל להרגיש מציאות, הוא לא מבין על מה מדברים. הוא מביט בעין: קיים או לא קיים? אם הוא רואה - סימן שהדבר קיים, אם הוא לא רואה - לא קיים. אבל הלב תופס אחרת את המציאות. ניתן דוגמאות.

אלמנה שבעלה מת רח"ל. בשכל היא יודעת שהוא לא נמצא, היא אמנם מאמינה שתהיה תחיית המתים בקרוב, היא מקווה שעוד היום, אבל בשכל היא מבינה: כל זמן שלא היתה תחיית המתים - בעלה לא נמצא. אבל מאידך, בלבה היא יכולה עדיין להרגיש שהוא קיים, היא לא תופסת את העובדה שהוא הסתלק מן העולם.

דוגמא נוספת: אדם שהיה עשיר גדול והתמוטט מכל נכסיו. בשכל הוא יודע שמהיום הבנק לא יכבד את הצ'קים שלו, אבל בלבו הוא איננו מוכן לעכל את המציאות המרה.

עיכול המציאות, בכדי שיוכל להוליך את האדם, חייב להיות בלב. ובאמת, ישנם אנשים החיים בעולם קרוע: לבם תופס מציאות אחת, והמח תופס מציאות שניה. אז אם המח עוד שליט על לבם - איך שהוא הם מצליחים לחיות, אבל אם לא - הם פשוט חיים במין אטמוספירה אחרת.

אדם נותן צ'קים שאין להם כיסוי. כיצד הוא עושה זאת, הרי ידוע לו שהבנק לא יכבד את הצ'ק? הוא פשוט לא מוכן להסכים למציאות שהוא הגיע למצב שלא מכבדים את הצ'קים שלו, הוא מתכחש למציאות!

בכדי שאדם יוכל לעבוד את הקב"ה, ראשית כל עליו להיות מציאותי, שתי רגליים על הקרקע, ואז לבו מתרגל להרגיש את המציאות כמו שהיא.

ישנו אדם שלמד מסכת והוא סבור שהוא יודע אותה, אבל כשמנסים לדבר איתו - הוא לא זוכר מה ההוה אמינא, מה המסקנה. הוא מבולבל, שיטות הראשונים אינן מסודרות לו, הכל גיבובי דברים, וניכר עליו שהוא לא שולט במסכת. מדוע אם כן נראה לו שהוא יודע? כי הלב שלו אינו מרגיש שהוא לא תופס, שהוא לא יודע.

עלינו להתרגל לחיות עם שכל בצירוף של לב, לתפוס את המציאות כמו שהיא. בחלק גדול מהמקרים הבעיה מתחילה לא ברוחניות, אלא בגשמיות. לדוגמא: בשנים האחרונות קם ארגון חסד שמטרתו ללמד אברכים איך לחיות בצורה כלכלית נכונה. קורה לפעמים שאברך אינו מחושב בהוצאותיו. כל דבר הוא קונה בשבע תשלומים, ואחרי חודש הוא כבר לא זוכר על מה הוא חתם ועל מה לא חתם.

אדם שהוא מציאותי, מכלכל את מעשיו בתבונה, כמו שכותב רבינו הרמב"ם, ההוצאות הן כנגד ההכנסות בצורה יסודית, הוא חי עם שתי רגליים על הקרקע, ואז כשהוא נכנס לעולם רוחני יש לו כלי לעבודתו.

אבל אם אפילו בגשמיות אין לאדם יציבות ואינו תופס את המציאות כמו שהיא, כיצד יוכל להיכנס לעבודת ה' הרי אפילו העולם הגשמי החומרי המוכר - אינו מציאותי אצלו!

ישנם אנשים המתחייבים דברים, וכשמגיעים לשעת מעשה אינם עומדים בהתחייבויות. ואין זה נובע מרוע לב ח"ו, אלא הם חותמים, הם מתחייבים, ואפילו לא זוכרים מה רכשו ואיזה סכום התחייבו, הכל אצלם מבולבל, כי אינם שמים לב מה קורה במציאות.

אדם קובע פגישה בשעה מסויימת, ומגיע באיחור של חצי שעה. מה קרה? "לא שמת לי לב שעבר הזמן"... הוא לא חי את המציאות. הוא שוכב במיטה בבוקר וחושב: עוד דקה. זמן קריאת שמע כבר עבר, זמן תפילה גם הוא עבר, וכבר ספק זמן מנחה... הוא פשוט לא מציאותי.

מוכרחים לחיות עם מציאות ברורה. הקב"ה נתן לנו תורה שיש בה זמנים: זמן תפילה, זמן ק"ש, זמן מנחה, זמן ערבית, זמן כניסת שבת וזמן יציאת שבת. לכל דבר יש זמן, כמו שאומרים חז"ל (קהלת רבה ג, א) על הפסוק: "לכל זמן ועת לכל חפץ - זמן היה לו לאדם הראשון להיכנס לגן עדן, וזמן היה לו שיצא משם".

אם ראשית אדם בונה את העולם של המציאות הגשמית כמציאות מחלטת, הרי שהוא נבנה כאדם מציאותי ולאחר מכן יכול הוא לעבוד את עבודת ה'. הבעיה היא שפעמים רבות ישנו איזה שהוא דילוג. המחוייבויות המציאותיות עדיין אינן קיימות אצלו, ומיד הוא שואל היכן יש איזה שיעור בקבלה, הוא מעוניין לשמוע...

הרי אם הוא ילמד קבלה, הוא עלול להפוך להיות עוד יותר תלוש מהמציאות!! הוא יכנס בחצות לילה וישכח שיש לו אשה וילדים. אי אפשר לחיות איתו. ולא מרוע לב, הוא באמת איש טוב, אך הוא לא חי את המציאות.

הבעיה שאין לב - כלומר, אי תפיסת המציאות באופן ברור ומוחלט - בדרך כלל אינה מתחילה

(המשך בעמוד 7)

השקעה בחלק הרגשי

כל הורה צריך להבין ולהפנים זאת. נדגיש שוב, שאין בדברינו משום הטלת אשמה על ההורים שאינם דואגים לילדיהם, שהרי ברוב המכריע של המקרים בעיה כזו אינה קיימת, וכל הורה אכן חפץ להעניק את המיטב לילדיו, וההוכחה לכך, שכמעט כל הורה משקיע את המקסימום האפשרי בחלק של העשייה וההענקה לילדים. אולם בחלק הרגשי, פעמים קורה שאף הורים שמודעים לצורך של בניית הרגש אצל ילדיהם, אינם מביאים זאת לידי ביטוי בצורה הנכונה. היכן היא שורש הבעיה?

אחוז מסויים מהמקרים שבהם ההורים אינם משקיעים בחלק הרגשי, הדבר נובע מכך שההורים חסומים רגשית, דבר הבא לידי ביטוי אף ביחס שבין בני הזוג. כאשר המציאות היא אכן כך, הרי ששורש הבעיה הוא קדום בהרבה לבעיית הקשר בין ההורה לילד. פעמים הדבר נובע כתוצאה מכך שהורים אלו גדלו כך כילדים, במקרים אחרים הבעיה נובעת מחוויות שונות שעברו עליהם בחיים, ואף יתכן שבאופן טבעי ההורים הללו חסומים רגשית. וכפי שישנם אנשים מפותחים שכלית ויש פחות, אף בתחום הרגשי - קיימות דרגות שונות אצל בני אדם.

כאשר הורה אינו משקיע בילדיו בחלק הרגשי מכיון שהוא חסום רגשית, כמובן שתחילה יש לטפל בבעיה אצל ההורה עצמו, ועליו לבדוק כיצד לפתח את עולם ההרגשות של עצמו, שהרי הבעיה אינה באה לידי ביטוי רק ביחס שלו כלפי ילדיו, אלא הקשר הרגשי שלו פגום אף ביחסיו עם בן או בת הזוג, ובמבט רחב יותר, קשה לו לתקשר עם החברה כולה, מכיון שהידידות שלו עם הזולת היא נבובה לחלוטין. [ויתירה מכך, אף הקשר שלו עם בורא עולם אינו נעשה כדבעי].

מכיון שבעיה זו אינה שייכת נקודתית לתחום של חינוך הילדים, לא נעסוק במסגרת זו בפתרון בעיה מסוג זה.

חשיבות בנין עולם ההרגשות של הילד

נעסוק א"כ, בהורים אשר באופן כללי אין להם בעיה רגשית [לכל הפחות לא בצורה קיצונית], והקשר הרגשי שלהם כלפי בן הזוג אינו לוקה בחסר גדול, וכעת הם רוצים להשקיע בבניה נכונה של קשר רגשי עם ילדיהם ובבניית עולם ההרגשות של ילדיהם. כיצד עליהם לעשות זאת?

המטרה הראשונית של כל הורה בתחום זה צריכה להיות, לפתח אצל הילד את התחום הרגשי בצורה נכונה. כלומר, תחילה עלינו לגרום לכך שהרגש שלו לא יהיה חסום אלא פתוח [במידה הנכונה כמובן, שהרי אם הוא פתוח מדי, פעמים שזה יוצר בעיות הפכיות]. לאחר מכן, כשלב שני, כאשר התחום הרגשי יהיה מפותח אצל הילד, הוא יוכל גם לבטא את רגשותיו אלינו כהורים.

התבוננות פשוטה במציאות הקיימת, תוביל אותנו למסקנה, שאצל רוב הבנים בת"ת או הבנות בבית"ס - התחום הרגשי אינו נושא כלל! בדרך כלל אצל הבנים תחום זה חסום כמעט לחלוטין, ואף אצל הבנות - אינו בא לידי ביטוי בצורה נכונה, אלא הוא מתבטא רק בפגיעות יתר וכדומה. וככל שהגיל המתבגר, ניתן להבחין בהעדרותו של תחום זה בצורה בולטת יותר. כאשר אנו רוצים לבחון האם התחום הרגשי מפותח דיו אצל הילד, צורת המבחן תיעשה ע"פ קנה מידה ברור: אם הילד יודע לקבל הרגשה, הוא אף יודע להעניק אותה לזולת.

מעתה, הבה נבדוק האם תכונה זו אכן קיימת אצל הילדים באופן טבעי? התשובה הברורה לכך היא: תכונה זו קיימת אצל אחוז קטן בלבד! ואף כאשר היא קיימת, ברוב הפעמים אין זה תוצאה של השקעה בכך מצד

הוא מצד הסוד שלאחר החטא שהבכח והבפועל אינם בבת אחת. אבל כאשר נגלה עולם הכתר, עולם האין, שהוא סוד הבכח, שהוא גילוי משיח לעתיד לבוא - על אותם ימים נאמר: "עתידה אשה שתתעבר ותלד בכל יום!" (ילקו"ש ירמיהו רמז שיד), וא"כ שוב לא יהיה כלל צער הריון, ולא רק **שצער** ההריון לא יהיה, אלא שלא יהיה **זמן** של משך ההריון, כי ההוצאה מן הבכח לבפועל תהיה מיידית! ומצד כך בעומק יותר אין הולדה כלל, כי ההולדה בסוד הזמן, ההמשכה, וכאשר אין חילוק בין הבכח לבפועל, אין זמן ואין המשכה, והוא סוד העקרה.

ננסה להפשיט את הדברים למעשה: כידוע מאד קודם להופעתה של דרגה בבריאה תהא אשר תהא, כבר מתנוצצת ומופיעה לה איזה הארה או רושם מכח ההארה הגדולה המעותדת לבוא - פעמים שאותו רושם לאו דוקא מצד הקדושה, בבחינת 'זה כנגד זה ברא אלקים'.

דורינו זה, דור ה'און ליי', כל העולם כולו מקצה לקצה מלא באלקטרוניקה חדשה, המצאות מהמצאות שונות המתחדשות ומשתכללות חדשות לבקרים - באשר מטרתם הברורה היא להמציא לאדם את מבוקשו במהירות, תהליכים ארוכים שבעבר היו נעשים בחודשים ומתוך גיעה עצומה - נעשים היום בשניות בודדות.

כח זה מתנוצץ לו מכח 'אור דלעתיד לבוא' אותו זמן בו ההוצאה מן הבכח לבפועל תהיה מיידית וללא הליכים - מקדימה היא איזה רושם וניצוץ מהשפעתה כבר מעכשיו!

העולם כולו סוגד להמצאות החדשות ונוהה אחריו עד שאול תחתית - לעמתם אנו כיהודים יודעים גם יודעים סודם של דברים!

משל למה הדבר דומה? למלך שקבע לו זמן ליום הכתרתו - יום שמחת ליבו עם אזרחי מדינתו האהובים. בהתקרב היום המיוחל הופיע המלך במלא הדרו אצל אנשי מדינתו! מרכבתו התקרבה במהירות עצומה... כמובן הסוסים העלו אבק רב! היעלה על הדעת לנהות אחר האבק?!!

השבוע נתבונן על נקודת: אבהותו של יוסף

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי". ופירש"י: משנולד נולד שטנו של עשו. מהו שטנו של עשו?

כמו שהוזכר, בעשו אנחנו מוצאים את קיום האבהות בחיים בלבד כשהאב מת, אבד שמו כאב.

מנגד, על יוסף נאמר: "הנער איננו", ולמרבה הפלא, גם אז מתגלית האבהות: "ארד אל בני אבל שאולה".

בעוד שאצל עשו מתגלה שהמות מפריד בין האב לבן, ומתבטלת האבהות, ביוסף, גם כשהוא מתראה כמות, אין האבהות מתבטלת.

ולכן: "וימאן להתנחם". על אף כי "חזקה על המת שמשתכח לאחר י"ב חודש", כאן אין שכחה. [ואם כי בפשוטו הוא משום שבאמת יוסף לא מת, אבל בעומק אין די בטעם זה, כיון שיעקב חשב באמת שבנו מת. אלא הביאור הוא שגם במיתה החיבור מתקיים, כנ"ל].

וכן מה שנאמר "העוד אביכם חי", ר"ל אפילו אם יוסף איננו, עדיין אביכם חי, מציאות האבהות המחברת בין האב לבן מתקיימת.

עוד ביטוי לכך אנו מוצאים בפטירת יעקב אבינו במצרים. בשעה זו, יוסף פונה לפרעה בלשון "אבי השביעני" וגו'. הוא מגלה שהאבהות מתקיימת גם במיתתו.

בכך, נקרא יוסף 'שטנו של עשו'. כי, בניגוד לעשו, גם בשעת המות, יוסף עדיין אוזח ומחזיק בנקודת החיבור של האב והבן.

לפי דעה אחת, יוסף נקרא כן, על שם ההוספה, שממנה כח ההולדה [מקום ההוספה באות ברית קודש]. כלומר, יוסף הוא הממצע והמקשר בין האב לבן. בין האבות לשבטים, עומדת מציאותו של יוסף.

וביתר עמקות, יוסף מלמד שמעבר לכל פירוד נשאר חיבור בלתי נפסק. גם כשמתקיים בו "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו", הוא לא עוזב את אביו. וכן אמרו חז"ל (בראשית רבה צד, ג), שכוונת יוסף בעגלות ששלח לאביו היתה להראות שהוא עדיין מחובר אליו ולתורה שקיבל מיעקב אביו.

וכן מרומז בפסוק: "אלה תולדות יעקב יוסף" וגו', שכל מציאותו של יוסף היא "תולדות יעקב". היינו שהשם אב של יעקב, מופיע ביחוד ביחס ליוסף. וכן: "ארד אל בני אבל שאולה" כלומר, יוסף, בעצם מציאותו, הינו הביטוי והגילוי של אבהותו של יעקב אבינו.

על יוסף נאמר: "משם רועה אבן ישראל" כשהאב והבן מצורפים ונמצאים במקום אחד, זה נקרא בשם אבן, אב-בן, כלומר האב והבן מאוחדים, אין ביניהם שום מציאות של הפסק.

א"כ, מה שנאמר: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו", שנראה שיש מציאות של עזיבה, יוסף מגלה שאעפ"כ החיבור קיים.

ועומק הגילוי הוא, שתמיד הבן מצורף למציאותו של אביו, והוא בלתי נפרד. ואפילו אם הוא מתראה כנפרד, כדוגמת יוסף שהתראה כמת וכעבד, עדיין הוא מחובר.

ובכח החיבור הזה נאמר: "ויכלכל יוסף את אביו". כלומר הוא המקיים והמעמיד את האבהות. מציאותו משמשת לגילוי מציאות אביו.

לפי"ז נבין באופן נפלא את מה שביארו חז"ל על הפסוק "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה וכו' ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם". וז"ל רש"י: "רגיל אצל בני בלהה, לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן... כל רעה

שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו... ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים".

השבטים מבזים את בני השפחות בכך שאינם רואים בהם יחוס לאביהם. הם קוראים אותם עבדים, ועבד אין לו חייס. אבל, יוסף מגלה את צד התיקון כנ"ל, דהיינו את החיבור הבלתי נפסק, ולכן הוא היה מקרבן.

זהו עומקו של הויכוח שבין השבטים ליוסף.

השבטים אינם רואים יחוס למי שאין חייס. אבל יוסף מצליח לגלות, שמי שנראה נפרד, בעומק הוא מצורף. מי שנראה כמת, לאמיתו של דבר, הינו עדיין קיים ומחובר לחיים. ואפילו עבד, בעומק נקרא בן.

נפלא מאד כשמתבוננים: יוסף נמכר לעבד, והוא זה שמגלה שגם מי שנראה עבד, בעומק יש לו חייס ועדיין הוא מצורף. ולכן הקפיד כל כך לכבד את בני השפחות.

בזאת נבין את עומק טעותו של ראובן, לאחר פטירת רחל, כשרצה שלא אמו תהיה עם יעקב. ולכאורה הרי בסברא הוא צדק, שהרי בחיי רחל יש צירוף בין יעקב לרחל, אבל עתה שמתה, לכאורה יעקב צריך לחזור ללאה.

ברם כאן היתה טעותו של ראובן, כיון שמיוסף למדנו, שהחיבור ממשיך בין בחיים ובין במות, ולפיכך גם בשעה שרחל מתה, עדיין החיבור קיים.

נמצאת בחינתו של יוסף, גילוי אבהות חדשה. תואר חדש של אב.

כידוע, "אין קוראים אבות אלא לשלשה" (ברכות טז:). אכן, יש מי שלא קוראים לו אב, אולם קוראים לו אברך. וזוהי בחינה חדשה של מושג האבהות.

כאן ישנה נקודה עמוקה. בדרך כלל, מי שהוא אב, כבר אינו רך בשנים, הוא כבר לא נמצא באבו, בתחילתו. הוא כבר התפשט ממקורו.

למעלה נתבאר שהבן נמצא באב - בתוכו של אביו, גם לאחר שכבר התנתק ממנו. אבל האב עצמו, שהוא המוליד, כבר לא נמצא באבו.

אולם יוסף, שהינו בבחינת אב-רך, מגלה את האב שעדיין נמצא בתחילתו, במקורו ושוורשו.

"יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן, והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה" וגו'. כאן יוסף מוגדר כנער שעדיין נמצא במדרגת תחילתו של דבר, והאב שבו עומד בנקודת התחלה.

בעומק יותר, הגדרת בחינתו של יוסף היא אבהות העומדת תמיד בַּהֲתַחֲלָה, שזהו הכח שמעמיד את האבהות בנקודת תחילתו של הדבר.

ואמנם השרש העליון ביותר הוא אבינו שבשמים, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין מד:): "ישראל, אע"פ שחטא, ישראל הוא". כלומר, אין הוא מתנתק מהקב"ה.

על חיבור זה לא נאמר "על כן יעזב איש", כיון שכאן הוא השורש הפנימי של האבהות. לפיכך הוא ית"ש נקרא "אבינו אב הרחמן", כי בו שלמות מציאות האבהות, הבלתי פוסקת.

חינוך ילדים

(המשך מעמוד 5)

הוריהם, אלא כשם שיש ילדים מוכשרים שמבינים דברים רבים אף אם לא מסבירים להם אותם, כך יש ילדים שבאופן טבעי התחום הרגשי שלהם מפותח יותר מהאחרים, אולם אצל רוב הילדים קיימת חסימה רגשית מסויימת [כמובן לא בצורה קיצונית המצריכה טיפול מיוחד, אולם מ"מ היא קיימת] שהם נולדו עמה, ועבודתנו כהורים היא לפתח להם את הרגש.

עם זאת נדגיש, שאיננו עוסקים כאן בעקירת רגשות שליליים בלבד, כגון ילד שמתבייש ללכת למכולת, שכל הורה מבין כי עליו להגביר אצלו את הבטחון העצמי, אלא אנו עוסקים בבנין עולם הרגשות של הילד שבא לידי ביטוי באופן חיובי, כגון בתחום השמחה, בתחום האהבה וכדומה.

אכן, ישנם הורים מסויימים שמשקיעים מעט בתחום השמחה, אולם נושא האהבה כמעט אינו קיים ברוב הבתים, וכתוצאה מכך המושג אהבת ה' - כמעט אינו קיים אצל רוב האנשים. מדוע? כי תחום ההרגשות אצל רוב בני האדם לא נבנה כדבעי, ולכן אף אם קורה שהרגשות מתפרצים מדי פעם, מ"מ אין זה בצורה הנכונה. והתולדה מכך היא, שחסר לנו קשר רגשי בין ההורה לילד, קשר רגשי בין אחים, קשר רגשי בחברה, ואף עבודת ה' לוקה בחסר בתחום זה.

אכן, זולת התועלת שתצמח מכך בעבודת ה', בנין עולם ההרגשות נחוץ לכל ילד עבור הנפש הטבעית שלו, שכאשר ההורים בונים זאת נכון, הנפש של הילד שמחה ואוהבת.

פעמים רבות השדר שמגיע לילדים מצד ההורים הוא, שילד מוצלח הוא ילד שמקבל מאה במבחנים, אף פעם אינו חוזר עם פתק הביתה שמבשר על הפרעה בכיתה, ואף עוזר בבית. בבתים רבים - כך מצטיירת אצל הילד מתכונת של ילדים מוצלחים.

מהי המתכונת האמיתית לילד מוצלח? ילד בריא בנפשו, שמח, מלא חיות, אוהב ונאהב. ילד אשר קיימים בו כל התכונות הללו, כמובן שיהיה לו הרבה יותר קל להשיג את כל המתכונת דלעיל.

ראשית, כל הורה צריך להעמיד את ההשקעה בתחום הרגשי כיעד, כנושא, לא פחות מהנתינה הגשמית הפשוטה, שהיא אכן מוכרחת וחיונית מאד. וכשם שמשקיעים בילד בעשייה, ואף מחנכים אותו לעשייה נכונה, כך צריך לזכור תמיד שלכל ילד יש לב עם עולם של הרגשות, ועל ההורים מוטל להשקיע בתחום זה לא פחות מתחום העשייה.

כל הורה מבין מעצמו, שלא שייך להלביש את הילד אותם בגדים או נעלים במשך שלוש שנים, מכיון שהילד גדל והבגדים נעשים קטנים עבורו. אף בנפש, צריך להעניק לילד בן שנתיים בנין של רגשות שמתאים לו, בגיל שלוש בנין רגשות שונה, וכן הלאה.

[מתוך הספר דע את ילדיך פרק א]

בעבודת ה', אלא הרבה הרבה קודם. מתרגלים לחיות בעולם שמילה היא לא מילה, התחייבות אינה התחייבות, זמן הוא לא זמן, כלום! אומרים לאדם משהו אחד, וכשאתה מגיע - הקערה הפוכה על פיה. בלשונם קוראים לזה 'צריך להיות גמיש, תתגמש'. במקום "מדבר שקר תרחק" - מצאו נוסחה חדשה, אבל את ההלכה זה לא משנה. אדם חייב להיות "דובר אמת בפיו", וממדת חסידות אף "בלבבו!"

העבודה, אם כן, מתחילה בהכרת המציאות הפשוטה הידועה. היא ידועה לכולם, אבל יתכן שהאדם התרגל לא לחיות את המציאות. ישנו אדם שיש לו כרטיס טיסה, והוא מגיע חמש דקות מאוחר. עבור איחור זה הוא עלול להתעכב שבוע ולשלם עוד כספים, אבל מה לעשות, הוא לא הרגיל את עצמו שזמן זה זמן. ולא בגלל שהוא חושב שמישהו יחכה לו, הוא פשוט מתרגל שהכל חייב להיות גמיש עבורו, הכל חייב להסתדר איך שהוא רוצה. במקום להתאים את עצמו למציאות, הוא מנסה להתאים את המציאות אליו. הוא יתאים את ההוצאות לפי איך שהוא רוצה ולא את ההוצאות לפי משכורתו, הוא יתאים את הזמן לרצונותיו ולא למציאות.

כמובן שאפשר להביא עוד דוגמאות רבות, אבל צריך שתובן נקודה אחת ברורה מאד: הקב"ה יצר מציאות, הוא יצר חוקי טבע, והוא קבע הלכה שכפופה לגדרי הטבע, לפי גדרי המציאות. אם אדם רוצה לבנות שלב על גבי שלב בעבודת ה', השלב הראשון הוא להיות אדם המכיר את המציאות ומתנהג על פיה. הוא מתנהג בדיוק כמו המציאות שהקב"ה קבע בעולם. הוא מבין שהמציאות היא חוק שחקק אותו הבורא עולם ולא אף אחד אחר.

אין הכוונה שעליו להשתעבד לאדם פלוני או אלמוני, אלא להשתעבד לטבע שהוא בגימטריא אלקים כידוע. אחרי כן ישנה עבודה לעלות למעלה מן הטבע, אבל קודם העבודה היא לחיות עם הטבע, כלומר להכיר את המציאות.

אדם יכול לא ללכת לרופאים כאשר הוא חולה, אבל לא מכח האמונה, הוא פשוט עצלן. שואלים אותו למה אתה לא הולך, והוא אומר "ה' ממית ומחיה".... כביכול יש לו אמונה שהמחלה באה לו מבורא עולם, והוא מצטט את דברי הגר"א "מה לרופאים בבית יראי ה'".

השאלה היא האם באמת הוא מתנהג כמו הגר"א גם בשאר דברים?! הרי ידוע ששנה שלימה לא קיבל הגר"א את המשכורת המגיעה לו כי מישהו גנב אותה, והוא שתק. האם גם הוא היה שותק במקרה כזה?...

אחרי שאדם חי את המציאות, עליו להתחיל לחיות את האמונה הפנימית, אבל ראשית כל יש להיות אדם מציאותי.

[מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

הרחבת ה'אני'

אדם צריך לבחון את עצמו: מה אני רוצה להרחיב - דבר שקיים אצלי או דבר שלא קיים אצלי?

חז"ל הקדושים אומרים - 'יש לו מנה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים הוא רוצה ארבע מאות'. א"כ האדם רוצה להרחיב, אך את מה האדם הזה רוצה להרחיב? תשובה לדבר: הוא רוצה להרחיב את המנה שיש לו, אבל לא את עצמו!

צריך להתבונן את מה באנו להרחיב? כולנו עסוקים כל הזמן בלהרחיב את המעגל, זה טבע האדם. גם אחד שהחליט ללמוד את הדברים האמורים כאן, אף הוא יש לו רצון להרחיב, אחרת הוא לא היה טורח לפתוח ולקרוא. אולם את מה באנו להרחיב?

אדם שיש לו דירת שלוש חדרים והוא רוצה להפוך אותה לחמישה חדרים - את מה בעצם הוא רוצה להרחיב? את עצמו או את הדירה שלו? פיזית הוא מרחיב את הדירה, והוא אף סבור שהרחבת הדירה תרחיב לו את האני שלו, כמאמר חז"ל - 'דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם'. וכמובן דברי חז"ל אמת הם, דירה נאה יכולה להרחיב דעתו של אדם, רק השאלה - **האם יש אדם?**

ברוב הפעמים תהיה דעת, אך לא יהיה אדם, הדבר דומה לספר המונח בארון שיש בו הרבה דעת, אך אין כאן אדם.

את מה בעצם באנו להרחיב: את הרצונות והמחשבות? או להרחיב את האני ע"י דברים אחרים.

הרי ברור לכל מבין שלא באנו להרחיב את הממון בלבד, אלא אנו רוצים להרחיב את הנפש ע"י הבית הרחב, ע"י הממון. כל אחד לפי רצונותיו באופנים בהם הוא רוצה להרחיב את חייו.

עצם הנפש הוא עצם הוית האדם. כאשר אנו באים לבטא את רצון הנפש להרחבה, נבין שהעניין הוא להרחיב את עצם הנפש.

לכאורה רצוננו להרחיב את עצם הנפש, אך אם אנו חיים עם אותה הנפש, אזי אנו מרחיבים אותה. אולם אם אנו חיים בלי הנפש, הרי שמה שיתרחב הוא הדמיון התאוות והרצונות החיצוניים של האדם.

לדוגמה: לפנינו חנות לממכר רהיטים, ובמשך היום נכנסו שני אנשים לחנות וקנו כל אחד ספה מפוארת. אם נתבונן נראה כי אצל אחד זוהי תאוה גרידא, ואצל השני זה הרחבת האני. הדבר נקבע באופן הכניסה לחנות, עם מה האדם נכנס: עם הנפש או עם התאוות. לפי זה נבין עם מה הוא יצא.

אם אדם נכנס לחנות עם רצון לקנות ספה מפוארת, אזי יש לו מנה רוצה מאתיים, מובטח לו שבקרב הוא יחפש שוב פעם ספה חדשה יותר יקרה, כיוון שהוא מחפש ספות. לעומת זאת אם הוא מגיע עם 'אני' שרוצה

להתרחב, הרי שהספה היא כלי להתרחבות האני, ובאמת הוא מרחיב את האני שלו.

אדם שחי עם הנפש כנפש, כל שאר הכוחות שהזכרנו לעיל באים לבטא את עצם הנפש.

לעומת זאת אדם שלא חי עם עצם נפשו דומה לתינוק קטן בן שנתיים שרוצה ממתק. וכי יש איזו הוה אמינא שאותה סוכריה תרחיב לו את עצם הנפש. ברור לכל שלא, כיוון שאין לו מודעות לנפש של עצמו. וכשם שיש תינוק בין שנתיים, כך יש תינוק בין עשרים, ויש גם תינוק בין ארבעים וגם יותר.

השאלה הבסיסית היא האם האדם יוצא מנקודה שכל הכוחות של נפשו באים להרחיב את האני, כלומר הם באים מתפיסה של אני, או שהתפיסה של האני עומדת בקרן זווית, והאדם מתמודד עם הרצונות, עם המחשבות וכן על זה הדרך.

אדם שלא מודע לעצם האני כאני הוא יכול לפעול רצונות חיוביים שגם יעברו את כל השלבים עד ההוצאה לפועל, אבל הוא לא יגיע לעצם האני. גם אם הוא יתעסק בתיקון המידות וכו' כל שאר העבודות, אם הוא לא פועל עם מודעות של אני, אזי הוא לא מרחיב את עצם האני.

משל למה הדבר דומה, לאחד שהלך וחרש זרע בשדה של חברו, הרי שהיבול של חברו ולא שלו.

הרי שכל שאר כוחות הנפש שכוללים את כל העבודות כולם, אם לא קדמה להם תפיסת האני כאני, הסיכוי הקרוב לוודאי שהאדם מרחיב דבר שאינו שלו. ובמילים אחרות הוא מרחיב את עולם הדמיונות שבתוכו.

וא"כ הוברר שהבסיס לכל כוחות הנפש הוא עצם כך שהאדם מודע לעצם היותו קיים, הידיעה הזו שהאדם יודע שיש אני, היא אינה ידיעה סתמית, היא ידיעה שמהווה מקור של חיבור, שהרבים החיצוניים שבאדם מודעים לעצם קיום האני שבו.

נסביר: הכוח השני והשלישי שהזכרנו הם אמונה ותענוג, הרי שהידיעה של עצם האדם את עצמו אמורה להביא אותו לידי תענוג. עצם כך שאדם מודע לכך שהוא קיים הוא סוג מסוים של חיבור לאני שבתוכו. וזה אמור להביא לאדם תענוג, ואם אדם לא מתענג בזה, אזי במילים אחרות הוא לא יודע שהוא קיים.

רוב בני-האדם אינם מחוברים לעצם האני שלהם לכן הם גם לא מתענגים מעצם הידיעה שהם קיימים. רק אדם שר"ל היה בגיא ההריגה או שהוא ברח מאיזו סופה, ופתאום הוא מרגיש שהוא ניצל והוא קיים, אזי לתקופה מסויימת הוא מרגיש עונג מכך שהוא קיים. אך מעבר לכך רוב בני האדם לא מתענגים לשבת בבית רגל על רגל ולחשוב לעצמם אני שמח ומרוצה כי אני קיים!

[מתוך הספר דע את נפשך פרק ו]

שאלות ותשובות**שאלה:**

כח ההויה והוודאות שהרב מגדיר בדע את נפשך, הייתי ממש שמח לקבל מקור על זה, שהרי אנו מכירים מהבעש"ט אמונה תענוג רצון, ולא מוזכר במערכת הזאת כח ההויה.

תשובה:

כח ההויה הוזכר בשבעים כוחות להגר"א המופיע בחיבורו על משלי, והראשון בסדר הכוחות: "העדר קודם להויה" וכו'. [משפט זה רחב בדבר רבותינו. אך בגר"א הוא מוזכר ככח]. הגדרת דבר זה בקבלה הנו: "כתר דכתר דיחידה". כל יהודי מורכב מנרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] וא"כ הויה אדם הנו ההדרגה הגבוהה ביותר שביחידה.

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב. התשובות יבואו אי"ה על גבי גליון זה. **להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע אונליין** | [להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל](mailto:subscribe@bilvavi.net) subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440 | UK 208.1917000

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | **לשיעורי שמע, ווידאו וכתובים:** www.bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברומוביץ 03.578.2270 | להזמין עולמי אונליין: www.moshebooks.com